

«Тасдиқ мекунам»
Ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон,
д.и.и., профессор Хушвахтзода Қ.Х.

соли 2023

ХУЛОСАИ

чаласаи кафедраи Омор-и Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Диссертатсия дар мавзӯи «Таҳқиқи иқтисодӣ-омории бозори меҳнати минтақавӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08.01 – Омор дар кафедраи омери иҷро гардидааст.

Соли 2018 ба ҳайси унвонҷӯи кафедраи омери факултети баҳисобгирӣ ва иқтисоди рақамии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дохил шуда, онро соли 2021 хатм намудааст.

Диссертатсия дар мавзӯи «Таҳқиқи иқтисодӣ-омории бозори меҳнати минтақавӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» аз ҷониби Мачидов Абдулмачид Абдуҳамидович дар кафедраи омери иҷро гардидааст.

Имтиҳонҳои номзадиро аз ҷанҷи забони хоричӣ бо баҳои хуб ва таърих ва фалсафаи илм бо баҳои аъло дар соли 2021 супоридааст.

Роҳбари илмӣ:

Собирзода Нуралӣ Миралӣ – Доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи баҳисобгирии бухгалтерии ДМТ, муовини аввал, муовини ректор оид ба таълими Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Муқарризони ҳолис:

Мирзоев С.С. – н.и.и., дотсенти кафедраи омери ДМТ

Ҳайдаров А.Ҷ. – н.и.и., дотсенти кафедраи омери ДМТ

Расулов Д.Т. – н.и.и., дотсенти кафедраи баҳисобгирии бухгалтерии ДМТ

Баҳодиҳити иҷрои диссертатсия. Диссертатсияи Мачидов Абдулмачид Абдуҳамидович дар мавзӯи «Таҳқиқи иқтисодӣ-омории бозори меҳнати минтақавӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» ба масъалаҳои мубрами муосири илмӣ иқтисодӣ бахшида шудааст, ҳамзамон бо забони илмӣ навишта шуда, таҳқиқоти анҷомёфта ба ҳисоб меравад, мақсад ва вазифаҳои диссертатсия иҷро гардида, пешниҳод ва хулосаҳо асоснок гардидаанд.

Мубрам будани мавзӯи диссертатсионӣ. Асоси таъмини неқуаҳволии халқ, беҳдошти сатҳи зиндагии аҳолии мамлакат, бозори меҳнати инкишофёфта ба шумор меравад, зеро имкониятҳоро барои амалигардии донишҳои касбӣ ва навғониҳо фароҳам оварда, сифатан ва миқдоран подоши моддии меҳнати сарфкардашударо медиҳад. Ташкили чунин шакли бозори меҳнат дар заминаи омӯзиши оморӣ имконияти минтақаҳо, мавҷудияти захираҳои меҳнатӣ, шароит ва омилҳои таъсиррасон имконпазир мегардад.

Ихтисос ва номи мавзӯи диссертатсияи Мачидов Абдулмачид Абдухамидович дар мавзӯи «Таҳқиқи иқтисодӣ-омории бозори меҳнати минтақавӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» мувофиқат мекунад.

Робитаи таҳқиқот бо барномаҳо ва ё мавзӯҳои илмӣ. Таҳқиқоти диссертатсионӣ дар доираи татбиқи нақшаи корҳои илмӣ-таҳқиқотии кафедраи омори факултети баҳисобгирӣ ва иқтисоди рақамии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар мавзӯи «Гузариш ба низоми ҳисобҳои милли ва методологияи байналхалқӣ барои арзёбии вазъи демографӣ» иҷро гардидааст.

Мақсади таҳқиқот омӯзиши асосҳои назариявӣю методии бозори меҳнат ва дар ин замина таҳқиқи иқтисодӣ-омории таъсири шароит ва омилҳои таъсиррасон ба бозори меҳнати вилояти Суғд ташкил медиҳад.

Вазифаҳои таҳқиқот. Барои расидан ба ҳадафи гузошташуда дар диссертатсия, масъалаҳои зерин бояд ҳалли худро ёбанд:

1. дар заминаи омӯзиш ва натиҷагирии муносибатҳои назариявӣ оид ба мафҳуми бозори меҳнат ва бозори меҳнати минтақа, пешниҳод намудани мафҳуми омории онҳо дар шароити рушди иқтисоди минтақа;

2. муайян кардани вазифаҳои асосии омӯзиши фаъолияти бозори меҳнати минтақа ва марҳилаҳои таҳқиқоти омории он, пешниҳоди низоми нишондиҳандаҳои омории бозори меҳнати минтақа, гуруҳбандӣ ва усулҳои ҳисоби онҳо дар шароити рушди иқтисоди минтақа;

3. ошкор кардани дараҷаи тағйирёбии нишондиҳандаҳои омории бозори меҳнати вилояти Суғд ва таъсири онҳо ба сатҳи некуаҳволии аҳоли;

4. таҳқиқи минтақавии нишондиҳандаҳои асосии бозори меҳнат, ошкор кардани тафовут ва хусусияти онҳо;

5 муайян намудани шароит ва омилҳои асосии таъсиррасон, коркарди модели мувофиқи иқтисодӣ-оморӣ дар самти таҳқиқоти омории бозори меҳнати вилояти Суғд ва ояндабинии нишондиҳандаҳои он.

Объекти таҳқиқот таҳқиқи нишондиҳандаҳои омории бозори меҳнати вилояти Суғд бо истифода аз усулҳои иқтисодӣ-оморӣ ба шумор меравад.

Мавзӯи таҳқиқот таҳлили иқтисодӣ-омории нишондиҳандаҳои тавсифкунандаи бозори меҳнат дар вилояти Суғд мебошад.

Фарзияи таҳқиқот. Фарзияи таҳқиқоти диссертатсионӣ аз асоснок кардани зарурати рушди воситаҳои методологияи таҳқиқоти омории бозори меҳнати минтақавӣ иборат мебошад, ки маҷмуи иттилооти боэътимод, саривақтӣ ва мувофиқро барои дастгирии таҳлил, арзёбии самаранокии марказҳои давлатии шуғли аҳоли имкон медиҳад ва омилҳоеро, ки ба ҳолат ва сохтори шуғли аҳоли таъсир мерасонанд, муайян намуда, инчунин танзими бозори минтақавии меҳнатро бо дар назардошти принсипи тағйирпазирӣ дар асоси натиҷаҳои омӯзиши омории тадбирҳои андешидашуда доир ба таъмин кардан бо кор ва кам

кардани бекорӣ амалӣ мегардонад.

Асосҳои назариявии таҳқиқоти диссертатсионӣ асарҳои олимони иқтисодшинос, аз ҷумла оморшиносони хориҷию ватанӣ, ки ба таҳлили омории бозори меҳнат ва омӯзиши нишондиҳандаҳои он машғул шудаанд, ҳамзамон, маълумотҳои омории ба шумор меравад, ки ҳолати бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла вилояти Суғдро дар макон ва замон таҷассум намуда, шароит ва омилҳои таъсиррасонро муайян мекунанд.

Асосҳои методологии таҳқиқоти диссертатсионӣ усулҳои умумиилмӣ ва оморӣ, усули ҷамъбаст ва гурӯҳбандӣ, банизомдарории ҷадвалӣ, усулҳои графикӣ, бузургҳои оморӣ, низоми нишондиҳандаҳои вариатсионӣ, усули муқоисавии оморӣ, нишондиҳандаҳои тафовути сохторӣ, усулҳои таҳлили регрессионӣ ва коррелятсионӣ, усулҳои индексӣ ва ояндабинӣ ба шумор мераванд.

Сарчашмаи маълумоти таҳқиқоти диссертатсионӣ санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ ва Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бахши ҳифзи меҳнат, Паёмҳои солони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Барномаи рушди вилояти Суғд барои солҳои 2015-2020, маълумотҳои таҳқиқоти бучаи хонавода, маълумоти омории маҷмуаҳо, барӯйхатгирии аҳоли ва дигар нашрияҳои даврии Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раёсати Хадамоти назорати давлатӣ дар соҳаи меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли дар вилояти Суғд, маълумотҳои таҳлили СММ, Кумитаи омори байнидавлатии ИДМ, ҳисоботҳои Бонки умумиҷаҳонӣ ва Созмони ҷаҳонии меҳнат, маводи ҷопиву электронии ВАО, маводи илмӣ конгрессҳо ва дигар маълумотҳои муаллиф ба шумор мераванд.

Пойгоҳи таҳқиқот. Корҳои таҳқиқотӣ дар назди кафедраи омори факултети баҳисобгирӣ ва иқтисоди рақамии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон гузаронида шудааст.

Навигариҳои илмӣ таҳқиқот:

1. Дар асоси таҳқиқи назарияҳои илмӣ мафҳуми омории бозори меҳнат ва бозори меҳнати минтақа дар шароити рушди иқтисоди минтақа таҳия карда шудааст, ки тибқи он бозори меҳнати минтақа воҳиди алоҳидаи маъмурӣ-ҳудудӣ таъриф гардида, бо хусусиятҳои миқдорӣ ва сифатии равандҳои иҷтимоӣ-иқтисодии заминаи хоҷагидорӣ, таҳассусӣ, соҳавӣ-функционалӣ, сохтори ҳудудии истеҳсолӣ ва иҷтимоӣ фарқ намуда, дар макон ва замон шарҳ дода шавад;

2. Вазифаҳои асосии омӯзиши фаъолияти бозори меҳнати минтақа пешниҳод гардида, тибқи он самтҳои рушди бозори меҳнати минтақавӣ ҳамчун низом, нақши хоси ҳар як унсур ва зернизом дар стратегияи рушди муназзами бозори меҳнат, ҳаҷм ва усули тақсими захираҳо дар байни унсурҳо ва зернизомҳои бозори меҳнати минтақавӣ муайян карда

шуда, назорат аз болои фаъолият ва рушди бозори меҳнати минтақавӣ ҳамчун низом муҳим арзёбӣ мегардад. Ҳамзамон, нақшаи марҳилаҳои таҳқиқоти омории бозори меҳнати минтақа коркард гардида, низоми нишондиҳандаҳои омории он таҳия, гурӯҳбандӣ ва усулҳои ҳисоби онҳо дар шароити рушди иқтисодии минтақа пешниҳод шудааст;

3. Дараҷаи тағйирёбии нишондиҳандаҳои омории бозори меҳнати вилояти Суғд таҳқиқ гардида, ошкор шуд, ки нишондиҳандаҳои бозори меҳнат бештар аз ҳисоби сохтори захираҳои меҳнатӣ, сохтори даромади пулии хоҷагиҳои хонавода ва хусусиятҳои демографии минтақа, аз ҷумла сохтори ҷинсию синнусолии аҳоли, тақсимоли он вобаста ба ҷойи зист, шиддатнокии равандҳои муҳоҷират ва ғайра вобаста буда, таъсири онҳо ба сатҳи некуаҳволии аҳоли таҳқиқ карда шудааст;

4. Тафовути нишондиҳандаҳои асосии бозори меҳнати минтақавӣ ва хусусиятҳои онҳо таҳқиқ гардида, тағйиротҳои назаррас дар сохтори бозори меҳнати минтақавӣ ошкор карда шудааст;

5. Шароити омилҳои асосии таъсиррасон ба фаъолияти бозори меҳнати вилояти Суғд муайян карда шуда, модели мувофиқи иқтисодӣ-оморӣ коркард ва ояндабинии нишондиҳандаҳои асосии бозори меҳнати вилояти Суғд гузаронида шудааст.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот. Дар диссертатсия хулоса ва тавсияҳои назариявии илман асоскардашуда оид ба таҳқиқи омории бозори меҳнати минтақа, муаммоҳои он дар шароити рушди иқтисодии минтақа, истифодаи усулҳои оморӣ дар таҳқиқи нишондиҳандаҳои бозори меҳнати минтақа пешниҳод шудааст, ки на танҳо дар ҷараёни таълим инчунин дар фаъолияти амалӣ мавриди истифода қарор гирифта метавонанд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки муқаррароти асосӣ ва тавсияҳои дар диссертатсия пешниҳодгардида метавонанд аз ҷониби Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои мақсадҳои танзимкунии бозори меҳнати минтақаҳои ҷумҳурӣ истифода гарданд. Татбиқи муқаррароти таҳиягардида дар таҳқиқи иқтисодӣ-омории бозори меҳнати минтақа, инчунин дар мактабҳои олии, ҳангоми омӯзиши фанҳои «Омори бозори меҳнат», «Омори иҷтимоӣ» ва «Омори иқтисодӣ» истифода шуда метавонад.

Алоқамандии мазмуни диссертатсия бо интиҳоби ихтисос.

Диссертатсияи Мачидов Абдулмачид Абдуҳамидович дар мавзӯи «Таҳқиқи иқтисодӣ-омории бозори меҳнати минтақавӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08.01 – Омор мувофиқат мекунад.

Мутобиқати теъдод ва мазмуни интишороти натиҷаҳои илмӣ ба мӯхтаҳои диссертатсия ва автореферати он. Вобаста ба мавзӯи диссертатсионии «Таҳқиқи иқтисодӣ-омории бозори меҳнати минтақавӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» Мачидов Абдулмачид Абдуҳамидович 11 мақолаи илмӣ бо ҳаҷми 4,2 ҷузъи ҷопӣ, аз ҷумла 7 мақолаи илмӣ дар

мачаллаҳои тақризшавандае, ки аз тарафи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гардидаанд, ки ба талаботи банди 35-уми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор), ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми ноябри соли 2016, тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад.

Саҳми довталаб дар иҷрои таҳқиқоти диссертатсионӣ. Саҳми шахсии довталаб аз коркарди тавсияҳои назариявӣ ва амалӣ оид ба муайян ва арзёбии вазъи бозори меҳнат дар вилояти Суғд иборат аст, ки усулҳои омории омӯзиши пурра ва ҳамҷонибаи бозори меҳнат, коркард, таҳлил ва пешниҳоди хулосаҳоро аз натиҷаи таҳқиқоти оморӣ дар бар гирифтааст. Натиҷаҳои алоҳидаи таҳқиқоти диссертатсиониро метавон дар таҳияи ҳуҷҷатҳои стратегӣ ва татбиқи барномаҳои иҷтимоӣ, ба таври васеъ истифода бурд.

Номгӯи муҳимтарин корхое, ки моҳияти илмии диссертатсияро
инъикос менамоянд:

А. Интишорот дар нашрияҳои тақризшаванда, ки аз ҷониби ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудаанд:

1. Маджидов А.А. Старение население в Республике Таджикистан / М.А. Эргашева, А.А. Маджидов // Вестник таджикского национального университета (Научный журнал). Серия экономических наук. – 2012. – № 2/5 (92). – С. 15-19.

2. Маджидов А.А. Основные факторы влияющие на здоровье населения / М.А. Эргашева, А.А. Маджидов // Вестник таджикского национального университета (Научный журнал). Серия экономических наук. – 2014. – № 2/10 (152). – С. 286-290.

3. Маджидов А.А. Динамика основных факторов воспроизводственных процессов населения в республике Таджикистан / А.А. Маҷидов // Вестник таджикского национального университета (Научный журнал). Серия экономических наук. – 2017. – № 2/1 (217). – С. 60-63.

4. Маҷидов А.А. Ҷанбаҳои назариявии таҳқиқоти омории бозори меҳнат / А.А. Маҷидов, Ф.М. Аҳмадов // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2018. – № 4 (25). – С. 127-133.

5. Маҷидов А.А. Таҳқиқи иқтисодӣ-омории таркиб ва шумораи захираҳои меҳнатӣ ва пешгӯии онҳо / С.С. Мирзоев, А.А. Маҷидов // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2020. – № 2 (31). – С. 81-84.

6. Маҷидов А.А. Татбиқи усули индекси таҳлил дар омӯзиши таркиби бозори меҳнат / А.А. Маҷидов // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – Душанбе, 2022. – № 4/1 (43). – С. 138-142.

7. Маҷидов А.А. Истифодаи моделҳои иқтисодӣ-оморӣ дар таҳқиқи нишондиҳандаҳои бозори меҳнати вилояти Суғд / Н.М. Собирзода, А.А. Маҷидов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. –

Б. Мақолаҳо дар дигар нашрияҳо

8. Маджидов А.А. Стратегической план развития информационной системы медицинской статистики в Республики Таджикистан / А.А. Маджидов // Материалы республиканской научно-практической конференции (Душанбе, 2019). – Душанбе. – С. 204-209.

9. Маҷидов А.А. Особенности расчета ИРЧП в современных условиях Республики Таджикистан / Ф.М. Ахмадов, А.А. Маджидов // Проблемы перехода к системе национальных счетов и совершенствование методологии расчета статистических показателей: материалы республиканской научно-практической конференции (10 апреля 2019 г., г. Душанбе). – Душанбе, 2019. – С. 66-70.

10. Маҷидов А.А. Арзёбии омории нишондиҳандаҳои асосии бозори меҳнати вилояти Суғд / Ф.М. Аҳмадов, А.А. Маҷидов // Иқтисоди рақамӣ ва зарурияти ҷорӣ намудани низоми нави ҳисобҳои миллий: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ (ш. Душанбе, 17 феввали соли 2021.) – Душанбе, 2021. – С. 82-90.

11. Маҷидов А.А. Таҳлили омории тағйирёбии нишондиҳандаҳои бозори меҳнат дар вилояти Суғд / Н.М. Собирзода, А.А. Маҷидов // Муаммоҳои ташаккулёбӣ ва рушди иқтисоди рақамӣ дар шароити муносири Ҷумҳурии Тоҷикистон: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ (ш. Душанбе, 18 ноябри соли 2022.). – Душанбе, 2022. – С. 204-211.

ҚАРОР КАРДА ШУД:

1. Диссертатсияи Маҷидов Абдулмачид Абдухамидович дар мавзӯи «Таҳқиқи иқтисодӣ-омории бозори меҳнати минтақавӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08.01 - Омор кори илмии анҷомдодашуда ба ҳисоб рафта ба талаботҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқат мекунад.

2. Диссертатсияи Маҷидов Абдулмачид Абдухамидович дар мавзӯи «Таҳқиқи иқтисодӣ-омории бозори меҳнати минтақавӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08.01 - Омор кори илмии анҷомдодашуда ба ҳисоб рафта, бо дарназардошти ислоҳи камбудии ошкоргардида ба экспертизаи навбатӣ пешниҳод карда шавад.

Дар ҷаласаи иштирок доштанд 21 нафар.

Натиҷаи овоздиҳии кушода чунин аст:

тарафдор - 21 нафар

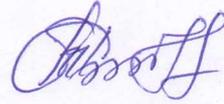
зид - нест

бетараф - нест

Хулосаи мазкур дар чаласаи васеи кафедраи омили Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 7 январи соли 2023, суратчаласаи №6 қабул гардидааст.

Раисикунанда:

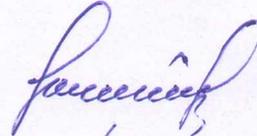
н.и.и., дотсенти кафедраи омили ДМТ

Тоҳирова Р.С

Муқарризони холис:

н.и.и., дотсент,

Мирзоев С.С.

н.и.и., дотсенти кафедраи омили ДМТ

Ҳайдаров А.Ҷ.

н.и.и., дотсенти кафедраи бахисобгирии бухгалтерии ДМТ

Расулов Д.Т

Котиб:

н.и.и., кафедраи омили ДМТ

Одинаев М.А

Имзоҳои Тоҳирова Р.С., Мирзоев С.С., Ҳайдаров А.Ҷ., Расулов Д.Т., Одинаев М.А – ро тасдиқ мекунам.

Тасдиқ мекунам:

Сардори Раёсати кадрҳои корҳои махсуси ДМТ

Тавқиев Э.Ш.

«07» 07 с.2023